

Формування усної комунікації студентів початкового етапу ВНЗ за допомогою комунікативних ігор

Євроінтеграційні процеси, що відбуваються в українському суспільстві цілком закономірно впливають на систему освіти. Виникають нові підходи до навчання взагалі, та до навчання іноземної мови зокрема. Одним з них є компетентнісний підхід. Вивченням та розробкою цього підходу займаються Бібік Н.М., Ващенко Л.С., Локшина О.І., Овчарук О.В., Паращенко Л.І., Пометун О.І., Савченко О.Я., Трубачева С.Е., та ін. В основі компетентнісного підходу лежить поняття ключових компетентностей (key competencies), яке застосовується для визначення таких, що дають змогу особистості ефективно брати участь у багатьох соціальних сферах і які роблять внесок у поліпшення якості суспільства та сприяють особистому успіхові, що може бути застосовано до багатьох життєвих сфер. Формування цих компетентностей є пріоритетним завданням сучасної вищої школи. Одним з найбільш ефективних шляхів їх формування може стати активне використання комунікативних ігор на заняттях з англійської мови. Проте, попри досить велику кількість досліджень комунікативної компетенції, компетентнісного підходу та комунікативних ігор, на жаль, не повно розкривається питання використання комунікативних ігор іноземною мовою з метою формування і розвитку ключових компетентностей, як складових компетентнісного підходу. Саме це й становить актуальність нашого дослідження. Отже, метою даної статті є розгляд комунікативних ігор в руслі компетентнісного підходу.

Вчені доводять, що ключові компетентності становлять основний набір найзагальніших понять, які слід деталізувати в комплекс знань, умінь, навичок, цінностей та відношень за навчальними галузями й життєвими сферами студентів.

Одним із найважливіших теоретичних узагальнень дискусії навколо поняття ключових компетентностей стало визначення трьох категорій ключових компетентностей як концептуальної бази. Ними стали автономна діяльність; інтерактивне використання засобів; вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах [2, с.17-34]

Інтерактивне використання засобів безпосередньо пов'язане з комунікативною компетенцією, так як передбачає активне використання мови, набутих знань та інформаційних технологій в інформаційному суспільстві, де відбувається постійний обмін знаннями та інформацією. Одним з основних завдань вищої школи є навчити студентів інтерактивно використовувати свої знання та вміння.

Отже, «успішне застосування компетентнісного підходу в навчанні англійської мови означає, що ті, яких навчають, знають мову, демонструють комунікативні вміння й здатні успішно діяти поза навчальним закладом, тобто в реальному світі» [2, с.15]. Створити умови максимально подібні з реальним світом можна за допомогою комунікативних рольових ігор. Використання ігор в навчальному процесі в вузі дає змогу студентам випробувати власні знання в ситуаціях максимально схожих на життєві, та визначити свої сильні і слабкі сторони.

Використання комунікативних ігор на заняттях є інтерактивним методом роботи на занятті. Студенти використовують набуті знання в незвичних ситуаціях створених викладачем, відбувається формування та розвиток комунікативної компетенції студентів. Поняття комунікативної компетенції досліджувалось багатьма вченими (Д. Хаймз (D.Hymes, 1972 р.), Н. Хомским (N. Chomsky, 1965 г). А. Холлідей (A. Holliday) Р. Мілруд тощо.). Розвиток комунікативної компетенції вимагає створення на заняттях особливої соціо-психолого-емоційної атмосфери співробітництва й підтримки, коли кожен шанується як особистість зі своїми поглядами, думками, інтересами, сильними й слабкими сторонами, своїм стилем навчання. Враховуючи основні характеристики комунікативної компетенції, ми виділяємо три елементи, які поєднує в собі комунікативна компетенція

Рис.1. Основні елементи комунікативної компетенції

В педагогічній літературі широко висвітлюється питання ефективності використання комунікативних ігор для формування комунікативної компетенції. Дослідженням цього питання займалися такі вчені: О.Бодальов, О.Леонтьєв, В.Кан-Калик, А.Добрович, Г.Дьяконов та ін. Проте більшість вчених акцентує увагу на педагогічній стороні використання ігор, зокрема з точки зору виховання особистості. Епізодичними є дослідження комунікативних ігор з точки зору методики викладання іноземних мов. А тим часом, методика викладання іноземних мов і психологія бачать в комунікативній грі таку важливу особливість як: поліфункціональність - можливість надати особливу позицію суб'єкта діяльності замість пасивного «споживача» інформації, у край важливі для ефективності навчально-виховного процесу. Результати досліджень Н.І. Гез, Е.С. Аргустянц, О.А. Колесникова, Г.М. Фролова, О.В. Шадріна і закордонних фахівців, таких як J.C. Shwerdfeger, H. Rosenbuch, M.Knight доводять, що студенти позитивно оцінюють гру, адже в процесі непередбаченого мовлення не лише активізується пасивний вокабуляр студентів, а й відбувається реалізація творчого потенціалу особистості. Комунікативні ігри навчають спілкуванню в формі репродуктивно-продуктивних вправ. Вони ситуативно обумовлені та пов'язані з реалізацією однієї-двох мовних ситуацій. Наявність ролей в таких іграх не обов'язкова, проте і не виключається. Частіше за все тут використовуються уявні ситуації, які англійською мовою в методичній літературі мають назву симуляції (simulation) [1, с.216-219]. Враховуючи всі вищезазначені особливості усної комунікації та комунікативних рольових

ігор, ми створили модель формування усної комунікації студентів з використанням комунікативних рольових ігор.

Таблиця 1

Методика формування усної комунікації за допомогою комунікативних рольових ігор		
Етап	Мета	Види ігор
Підготовчий	Створення сприятливої атмосфери для ігрової діяльності, усунення можливих мовних та мовленнєвих труднощів, активізація роботи студентів	Комунікативні, комунікативно рольові
Власно ігровий	Організація ігрової діяльності роботи студентів (групової, індивідуальної, парної), формування виділених комунікативних умінь	Комунікативно рольові
Результативний	Аналіз роботи всією групою, визначення комунікативних умінь, на яких акцентувалася увага в грі	Комунікативні, комунікативно рольові

Проілюструємо модель формування усної комунікації студентів мовного вузу за допомогою комунікативних ігор по темі «Сім'я».

Тема «Family»

I. Підготовчий етап

Мета: Створення сприятливої атмосфери для ігрової діяльності, усунення можливих мовних та мовленнєвих труднощів, активізація роботи студентів

Вид ігор: комунікативні, комунікативно рольові.

Комунікативні ігри на формування монологічних умінь представити себе, описати себе.

“Guess who's talking ”

Step 1: Teacher gives students cards with communicative problem situations.

The person you are to present is unbelievably talkative. Try to describe yourself using as many words as you can. Be creative. A bit of exaggeration is allowed	You are to speak about yourself as if you already achieved a lot in your life. Describe yourself using appraisal and seriousness.
	Describe yourself being very shy. When you enumerate your positive qualities, do it as if you don't want to show off, as if excusing
Speak about yourself with irony. Sense of humor is essential in your story. Pluses and minuses of yourself are to be enumerated in a funny way.	

Step 2: Students listen to each piece of information, then they are to guess what qualities of their group mates are typical of them and which are part of the pole they played.

II. Власно ігровий

Мета: Організація ігрової діяльності роботи студентів (групової, індивідуальної, парної), формування виділених комунікативних умінь.

Вид ігор: комунікативні, комунікативно рольові.

Комунікативні ігри на формування та розвиток монологічних умінь представити себе, описати себе.

“Viewpoints”

Step 1: The teacher divides the class into small groups and presents the situation:

Mary Taylor, a 35 year-old housewife, would like to go back to her job, teaching physics and mathematics, after an eight year break. Imagine what her husband, her eight year-old daughter, her mother-in-law, her parents and the headmaster might feel about the situation.

The teacher writes the names, ages and jobs of the people mentioned in the situation on the board and assigns one of these people to each group. The students discuss amongst themselves what they think this particular person might feel. The group secretary in each group makes some notes.

Step 2: The teacher gives each group that part of the handout which concerns 'their' person (see Part 2). The groups compare their own ideas with those on the handout. They then try to add more thoughts and arguments.

Step 3: One person from each group comes forward. These students sit in a circle in the middle of the class and hold a conversation in which they put their arguments and feelings forward. The 'fishbowl' procedure is followed.

Variations 1: Step 1 is omitted.

2: Commercially produced materials for role play may be used.

3: The students devise their own problem situations [5, с. 111].

III. Результативний етап

Мета: аналіз роботи всією групою, визначення комунікативних умінь, на яких акцентувалася увага в грі.

Вид ігор: комунікативні, комунікативні рольові.

Комунікативні ігри на формування і розвиток монологічних та діалогічних умінь опитування, переконання, аргументування

“To marry or not to marry? That is the question”

Step 1: Teacher divides the group in four mini-groups and gives out cards with communicative problem situations. Students have to role play the situations and other groups are to guess what was written in the card.

There is a saying that marriages are made in heaven, are they?

Some women doubt whether they need family and choose only career, that enables them to have money, independence, power. Still there remains one little “but”. What is this “but”?

The world is full of opportunities and challenges, and it's so breathtaking to open new pages of your

Family and career are two sides of the coin. They are essential for most of the modern people. The only thing that matters is the ability to combine different parts of life, and to decide what is more important at the

Step 2: Teacher sums up the results of the role plays and together with students they decide what problem is the most burning nowadays. Every student must voice his opinion concerning the problem.

На кожному з вище перерахованих етапів практикується як монологічне так і діалогічне мовлення у різних ситуаціях спілкування, які так чи інакше пов'язані з темою «Family». Запропоновані комунікативні рольові ігри можуть використовуватись і при роботі над іншими темами з відповідними змінами мовленнєвого наповнення.

Ефективність використання комунікативних ігор з метою формування ключових компетентностей була перевірена експериментально під час проходження педагогічної практики в ННІ іноземної філології ДЖУ ім. І.Франка. Під час занять студенти брали участь в комунікативних іграх по темі «Сім'я».

Таким чином, проаналізувавши розвиток комунікативної компетенції в руслі компетентнісного підходу ми прийшли до висновку, що комунікативна компетенція є невід'ємною частиною ключових компетентностей. Комунікативні ігри сприяють розвитку комунікативної компетенції і, в свою чергу, використання цього виду ігор на заняттях є надзвичайно важливим елементом, що повністю відповідає сучасним тенденціям розвитку освіти.

Список використаної літератури:

1. Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика. – 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 336 с.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. –112 с.
3. Мильруд Р.П. Организация ролевой игры на уроке. //Иностранные языки в школе, № 3, 1987г.
4. Перкас С.В. Ролевые игры на уроках английского языка. //Иностранные языки в школе. № 4, 1999г.
5. Klippel Friederike. Keep Talking. – Cambridge University Press. – 1984. – 202 p.
6. Livingstone Carol. Role Play in Language Learning. – //М.: Высшая школа, 1988. – 125 p.